

aan de gemeenteraad

Datum : 18 juni 2024
Zaaknummer : 4016372
Contactpersoon : Theo van Wolfswinkel
Telefoonnummer : 026 – 3774 192

Onderwerp: Warmtetransitie Malburgen-Oost

Geachte voorzitter en leden,

In deze brief informeren wij u over de stand van zaken van de warmtetransitie in Malburgen-Oost.

Kort samengevat:

- Een collectief warmtenet in Malburgen-Oost is technisch en financieel haalbaar. Het warmtenet is een uitbreiding op de bestaande infrastructuur van Vattenfall en wordt aangesloten op de afvalverbranding van de AVR in Duiven. Op het net kunnen op termijn duurzamere bronnen worden aangesloten.
- Voor het project is een NWN!-subsidie (Nieuwe Warmte Nu!) verstrekt aan Vattenfall die de kosten voor de aanleg van het warmtenet voor circa de helft dekt, waardoor woningen goedkoop kunnen worden aangesloten.
- De warmtetarieven van Vattenfall zijn gebaseerd op landelijke tarieven en niet op de lokale projectkosten. De landelijke warmtetarieven zijn vanaf januari 2024 dusdanig gestegen dat aan het uitgangspunt van betaalbare warmte op de lange termijn niet wordt voldaan.
- In de gesprekken die wij voeren met Vattenfall krijgen we momenteel onvoldoende zekerheid over de betaalbaarheid van stadsverwarming voor de bewoners op de lange termijn.
- De gemeente is samen met Volkshuisvesting en Vivare aan de slag met een bewonersgroep die mee wil denken in de verdere uitwerking van de plannen. We zetten de volgende stappen als de betaalbaarheid op lange termijn is geborgd.

Vervolgstappen en planning

Met de eerste reacties van de bewoners van eind 2023 en de technische en financiële haalbaarheid zetten we een volgende stap in de uitwerking van dit plan. Om de belangen van de bewoners op lange termijn te borgen moeten we op een andere manier samenwerken met Vattenfall. We onderzoeken de verschillende mogelijkheden van een lokaal warmtebedrijf, eventueel met een energiebedrijf als Vattenfall.

Indien Vattenfall hier positief op reageert werken we de komende tijd afspraken uit met Vattenfall, Volkshuisvesting en Vivare. We werken met de bewoners uit onder welke voorwaarden zij aan willen sluiten. Het is onze doelstelling dat alle woningen in Malburgen-Oost een alternatief voor verwarmen met aardgas krijgen.

Achtergrond

In het programmaplan NemiA 2020-2030 is als doel gesteld om 6.500 woningen in Arnhem aardgasvrij te maken vóór 2030. Malburgen is in de Transitievisie Warmte (in 2022 vastgesteld in gemeenteraad) benoemd als gebied dat mogelijk geschikt is voor een warmtenet als alternatief voor aardgas. In Malburgen-Oost ligt een collectief warmtesysteem het meest voor de hand door de aard van de bebouwing, de woningdichtheid en het aanwezige warmtenet van Vattenfall. Met een collectief warmtenet in Malburgen-Oost kunnen circa 4.500 woningen overgaan naar een aardgasvrije warmteoplossing die minder CO₂-uitstoot tot gevolg heeft.

Daarom hebben wij de afgelopen periode de haalbaarheid en mogelijke manier van realisatie van uitbreiding van het bestaande warmtenet onderzocht, samen met Vattenfall en de woningcorporaties Volkshuisvesting en Vivare. Dit warmtenet wordt aangesloten op de bestaande warmte-infrastructuur van Vattenfall en gevoed door restwarmte van de afvalverbranding Duiven van de AVR.

Op 19 juli 2022 hebben we u geïnformeerd over de NWN!-subsidie van het Rijk om Malburgen-Oost aardgasvrij te maken en over de plannen van Volkshuisvesting om woningen te verduurzamen. Deze subsidie is toegekend aan Vattenfall. De gemeente en Volkshuisvesting hebben de subsidieaanvraag ondersteund. Aan deze steun heeft de gemeente voorwaarden verbonden voor duurzaamheid, betaalbaarheid en keuzevrijheid, volgens de uitgangspunten van de Transitievisie Warmte.

Landelijk speelt in meerdere gemeenten de vraag over warmtetarieven en daarmee de betaalbaarheid voor de eindgebruikers van warmtenetten. Deze discussie is de afgelopen maanden op scherp gezet doordat veel warmtebedrijven rekenen met de maximale warmtetarieven die de Autoriteit Consument en Markt jaarlijks vaststelt. Die tarieven zijn gekoppeld aan de gasprijs. Na het vaststellen van de warmtetarieven in december 2023 is de gasprijs gedaald, waardoor collectieve stadswarmte, geleverd door Vattenfall, in de praktijk vaak duurder is dan gas. In andere gemeentes heeft dit geleid tot het stopzetten van projecten. In de gesprekken die wij voeren met Vattenfall krijgen we momenteel onvoldoende zekerheid over de betaalbaarheid van stadsverwarming voor de bewoner op de lange termijn.

Bewoners

Op basis van de eerste bevindingen uit het onderzoek naar de haalbaarheid heeft de gemeente samen met Volkshuisvesting en Vivare een eerste informatiebijeenkomst georganiseerd in de wijk en zijn de bewoners geïnformeerd over de stand van zaken. De reacties waren overwegend positief (zie de figuur met de resultaten van de 'exit-poll' na de inloopbijeenkomsten waar ca. 140 bewoners aanwezig waren).

De meeste vragen van de bewoners gaan over betaalbaarheid en keuzevrijheid. Daarnaast over isoleren en wat het warmtenet betekent voor hun specifieke situatie. Afgelopen maanden ontvingen we meer vragen over de betaalbaarheid van stadswarmte.

Hoe verder?

De uitbreiding van het warmtenet in Malburgen-Oost leidt tot circa 4.500 aardgasvrije woningen. Het uitgangspunt 'betaalbare, duurzame warmte voor iedereen' is daarbij echter randvoorwaardelijk.

Met de NWN!-subsidie van het Rijk is het uitbreiden van het warmtenet en het aansluiten van de woningen financieel haalbaar en betaalbaar. De door Vattenfall voorgestelde landelijke warmtetarieven zorgen ervoor dat de betaalbaarheid van de energiekosten voor de bewoner onder druk staan. Vattenfall wil met een tijdelijke korting op deze landelijk vastgestelde tarieven werken. Dit geeft onvoldoende zekerheid op de betaalbaarheid op lange termijn voor onze inwoners.

Wij verwachten dat deze impasse alleen doorbroken kan worden door als gemeente een actievere rol te nemen in dit proces. We willen samen met de woningcorporaties en de bewoners van Malburgen-Oost optrekken.

Daarom willen we een voorstel doen aan Vattenfall waarin we uitgaan van de volgende uitgangspunten:

1. De bewoners voorop

We werken wijk- en bewonersgericht. De bewoners geven aan dat zij ontzorgd willen worden bij alle stappen die nodig zijn om hun woning aan te sluiten op een warmtenet. Enerzijds betekent dit dat we slim moeten combineren met andere projecten in de wijk, met de warmtetransitie als vliegwiel, zowel in de communicatie als in het beperken van de overlast. Daarnaast gaan we bewoners ontzorgen, onder andere met een 'one-stop-shop' voor verduurzaming van de woning en een eigen 'label' en continue aanwezigheid en bereikbaarheid in de wijk.

We verwachten dat dit het beste kan vanuit een gezamenlijke, nog te starten buurtorganisatie waarin bewoners, woningcorporaties, de gemeente en Vattenfall samenwerken. Vanuit deze organisatie wordt de uitbreiding van het warmtenet verder ontwikkeld, gerealiseerd en geëxploiteerd, met lokale verankering, dienstverlening en tarieven. Hiermee doorbreken we het patroon van het publiek afdekken van risico's voor private partijen. En de risico's in de aanlegfase en de opbrengsten in de exploitatie worden niet meer uit elkaar getrokken.

2. Betaalbaar, ook op lange termijn

We stellen voor in Malburgen-Oost, vooruitlopend op nieuwe regelgeving, afspraken te maken over tarieven op basis van de werkelijke kosten (kostprijs-plus model). Om ook op langere termijn te kunnen sturen op de tarieven zijn de huidige afspraken onvoldoende en is zeggenschap vanuit de gemeente en transparantie over alle kosten en baten vereist.

De kosten die woningeigenaren moeten betalen aan het warmtebedrijf bestaan uit de volgende onderdelen:

- de eenmalige aansluitkosten en benodigde investeringen om de woning aardgasvrij te maken;
- de terugkerende maandelijkse energielasten die bestaan uit het vastrecht en de warmteverbruikskosten. Deze moeten op de korte en lange termijn concurrerend zijn ten opzichte van de huidige warmteoplossing op basis van gas of ten opzichte van aardgasvrije alternatieven in de toekomst.

Met de subsidie van NWN! worden met name de eenmalige aansluitkosten lager. Om deze lage aansluitkosten voor alle bewoners te kunnen garanderen zal het overgrote deel van de wijk aangesloten moeten worden. Hoe meer bewoners meedoen met dit project, hoe lager de lasten per bewoner zullen zijn.

3. Duurzaamheid

Binnen of direct nabij Malburgen-Oost zijn op korte termijn geen 100% CO₂-neutrale, duurzame bronnen beschikbaar. Met de keuze voor aansluiting op het bestaande warmtenet van Vattenfall en het gebruik van restwarmte uit de AVR wordt nu een CO₂-reductie van 79% gehaald. Een warmtenet heeft een levensduur van ca. 80 jaar en geeft de mogelijkheid om later duurzamere bronnen vanuit de omgeving aan te sluiten. We gaan dan ook door met het creëren van andere haalbare alternatieven voor een andere bron.

4. Kennis en kunde van Vattenfall

We werken samen met partijen die specifieke kennis en ervaring inbrengen. Enerzijds omdat we als gemeente niet willen concurreren met de markt, anderzijds omdat we deze kennis anders zelf moeten opbouwen. Vattenfall is eigenaar en exploitant van het huidige warmtenet en heeft de benodigde kennis en ervaring in de ontwikkeling en exploitatie van warmtenetten en de structuren voor het uitvoeren van de dienstverlening. Daarnaast zijn we voor de levering van warmte vanuit de AVR naar de stad afhankelijk van Vattenfall. We stellen voor ieder vanuit specifieke kennis en ervaring bij te dragen aan dit project, binnen een gezamenlijke buurtorganisatie. Dit betekent dat we als gemeente een grotere rol pakken in de inpassing in de openbare ruimte en dat Vattenfall haar kennis en ervaring in ontwikkeling en exploitatie van warmtenetten inbrengt.

5. Keuzevrijheid

In de huidige marktordering zijn 'open netten' met meerdere leveranciers niet haalbaar. Dit betekent dat bewoners na aansluiten niet kunnen switchen tussen warmteleveranciers zoals nu bij elektriciteit het geval is. Dit betekent dat invloed van bewoners en eigenaarschap, transparantie en controlemechanismes essentieel zijn. Bewoners worden direct betrokken in de verdere uitwerking van de plannen en krijgen een betaalbaar aanbod met de mogelijkheid om zonder boete uit te stappen.

Particuliere woningeigenaren hebben de keuze om al dan niet mee te gaan met het warmtenet, op basis van vrijwilligheid. Dit betekent dat zij ook voor een andere warmteoplossing kunnen kiezen, of later alsnog kunnen aansluiten. Op termijn zal de hele wijk aardgasvrij worden. Aansluiten op een later moment zal duurder zijn, omdat er dan geen gebruik kan worden gemaakt van de subsidie. Voor huurders geldt dat zij collectief een keuze hebben. Als minimaal 70% van de huurders van een complex instemt met het aansluiten op het warmtenet, dan zullen alle woningen binnen een complex worden aangesloten.

Communicatie en participatie

De inloopbijeenkomsten eind 2023 vormden de aftrap voor de communicatie en participatie met de bewoners. In eerste instantie wordt met een groep geïnteresseerde bewoners gestart met een bewonerspanel, als klankbord en om input voor het project op te halen.

Daarnaast zal op termijn via het bestaande netwerk in de wijk opgeschaald worden in communicatie, zowel digitaal als fysiek. De opzet van een 'one-stop-shop' voor warmte en verduurzaming in de wijk is hier onderdeel van.

We sluiten met de communicatie en participatie zoveel mogelijk aan op lopende trajecten, zoals de Arnhem-Oost-aanpak en meer fysieke ingrepen in de wijk.

Datum : 18 juni 2024
Zaaknummer : 4016372
pagina : 5

Hoogachtend,
Het college van burgemeester en wethouders van Arnhem,
de secretaris, de burgemeester,

J.H.de Baas

A. Marcouch